

Politik Bilim

Büyük Sanayicinin Sorumluluğu...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

Amerikan sanayiinin ardındaki güçlü el devletin elidir. Bu el kullandığı akılcı araçlarla o sanayii öngörülen ulusal hedeflere yönlendirmeyi başaran bir eldir. Ya Türkiye’de?

Devlet, örneğin ulusal savunma için gerekli silah sistemleri ya da daha iyi bir ulaşım hizmeti vermek için, diyelim hızlı tren sistemleri satın almak üzere ihaleye çıktığında, yerli imalat şartıyla birlikte, gereksinilen sistemlerin belirli oranda yerli olarak geliştirilmesi şartını da koymuş ve bunun için gerekli zamanı da vermişse; bu, yerli sanayinin imalat gücü yanında ARGE gücünün de geliştirilmek istendiği anlamına gelir. Kamunun katalizörlüğünde ve finansman desteğiyle yaratılan *kamu-sanayi-üniversite ortaklıkları* da aynı amaca hizmet eder. Belirtmişim; ABD’de başarıyla kullanılan bu *‘usta işi’* araçlar, ülkemizde de biliniyor.

İkincisinden başlayayım. Bizim ülkemizde de üniversite-sanayi ortak araştırma merkezlerinin kurulmasını teşvike yönelik bir program (ÜSAMP) 1996’da devlet (TÜBİTAK) eliyle yürürlüğe konmuştu. Hem de iki hafta önce sözünü ettiğim NSF’in programından esinlenerek... Ama 2006’ya gelindiğinde devlet (TÜBİTAK), sudan sebeplerle bu programı kapattı. O güne dek kurulabilmiş merkezlerin ortada bırakılmasında ve kurumsal düzeyde edinilmiş program uygulama deneyiminin boşa gitmesinde hiçbir sakınca görülmedi.

ARGE’ye dayalı devlet satın almalarına gelince... Silah alımı örneğiyle devam edeyim. 1964 Kıbrıs bunalımı sırasında ve sonrasında, silah kullanım ve tedarikinde karşılaşılan sıkıntılar devleti bir takım arayışlara itti. Ancak bu arayışın sonucundadır ki, 1985’te kurulan Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı eliyle bu aracın kullanılmasına başlandı. Bu kurum, 1989’da Savunma Sanayii Müsteşarlığı olarak yeniden yapılandırıldı. Amaç, silah tedarikinde, belli ölçülerde yerli imalat ve yerli ARGE şartının konması yoluyla ürün ve teknoloji geliştirme yeteneğine sahip bir savunma sanayii yaratmaktı. Aradan nerdeyse 30 yıla yakın bir zaman geçti. Sonuç? Hangi kritik teknolojilerde dışa bağımlı olmaktan kurtulduk? 30 koca yılda alınan mesafeden mutlu olan tek bir yurtsever varsa lütfen ses versin...

Başarısızlığın sorumluluğunu önce kendimizde aramalıyız. Bu araçları belirli ulusal hedeflere erişmeyi mümkün kılacak şekilde kullanmaktan birinci derecede sorumlu olanlar iktidardaki siyaset adamları ve onların bürokratlarıdır. Örnek olarak silah alımları üzerinde durduğumuza göre, bürokrasinin asker kanadı da bu sorumluluğa dâhildir; hattâ ihtiyaçların belirlenmesinde ve silah seçiminde söz ve karar sahibi askerler de... Bu araçların etkin kullanılabilmesi, her şeyden önce ulusal bir motivasyonun (güdülenim) ve topluma mal edilmiş, somut ulusal hedeflerin olmasını gerektirir. Ayrıca, siyasî iktidarı elinde tutanların, hiç olmazsa fikren, sanayi kültürünü ve onun dayandığı teknoloji ve bilim kültürünü benimsemeye açık olmaları; bilgi ve uzmanlığın değerini iyi bilmeleri şarttır. Örneğin, ticaret kültüründen gelen, düşüncede bilimi değil dinsel dogmayı esas alan siyasî İslâm’ın, ne sanayileşme meselesiyle ne bunun gerektirdiği kültürle ne de ulusal motiflerle ilgisi vardır. Onlardan bu araçları başarıyla kullanmaları beklenemez.

Sorumluluk onlarla da sınırlı değildir. Bu araçların etkin olarak kullanılması bütün bir ülke sanayiinin ARGE yeteneğinin yükselmesi demektir ve bu doğal olarak, sanayi gücünü elinde bulunduran sanayi burjuvazisinin lehine olan bir gelişmedir. ABD örneğinde özellikle bunu anlatmaya çalıştım. Bizde de sanayi özel sektörün elinde... O hâlde, bu araçların başarılı kullanılamamasının önce onların sorunu olması gerekmez mi? Onlar bu konuda ne yaptılar?

1985'ten 2002'ye dek ne yaptıklarını bir yana bırakalım, ama 2002'den 12 Eylül 2010 referandumundan hemen önce, Erdoğan, kendilerini siyasî hasım olarak karşısına alıncaya dek ne yaptıklarını hepimiz gördük: Sırtını rant ekonomisine dayamış ve dünyaya salt ticaret kültürü düzeyinden bakan bir iktidarı destekleyen sanayi büyük burjuvazisi... Hiç olmazsa son üç yıldır karşılaştıkları muameleden ve şu MİLGEM meselesinden sonra uyandılar mı acaba?

CBT. 04 Nisan 2014